

MARTTILAN KUNTA

Ohje vuoden 2027 talousarvion ja vuosien 2028-2029 taloussuunnitelman laatimiseksi

1. Talousarvion laadinnan aikataulu

Valtuustoseminaari	31.8.2026
Talousarvion läpikäyntiä kunnanhallituksessa	5.10.2026
Toimialojen talousarvioiden ja investointien läpikäynti kunnanjohtajan ja hallintojohtajan kanssa	lautakuntien 1. ja 2. käsittelyjen välissä
Talousarvioiden käsittely lautakunnissa	1. käsittely 1.10 mennessä 2. käsittely 31.10 mennessä
Talousarvioehdotus ja veroprosentit kunnanhallituksessa	2.11.2026
Talousarvioehdotus ja veroprosentit valtuustossa	16.11.2026

Talousarvion luvut on oltava viimeistään tallennettuna Pro Economica Premiumiin 21.9.2026 mennessä. Tämän jälkeen talousarvio menee 1. käsittelyyn lautakuntiin.

2. Talousarvion laadinnan yleiset ja taloudelliset lähtökohdat

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarvion on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Talousarvion ja -suunnitelman laadintaa haastaa mm. palkoissa sovitut korotukset ja yleinen kustannus- ja korkotason nousu.

2.1. Kuntastrategia

Valtuuston 15.12.2022 hyväksymä kuntastrategia ja tavoitteiden toteuttamiseksi määritellyt toimenpiteet ovat talousarvion laadinnan lähtökohtana.

Jokaisen toimialan ja tulosalueen on talousarviota valmistellessaan peilattava suunniteltua toimintaansa Marttilan kuntastrategian painopisteisiin. Valtuustoon nähden sitoviksi asettavat toiminnalliset tavoitteet on johdettava suoraan strategisista päämääristä. Tavoitteiden on oltava konkreettisia, ja niiden edistymistä on voitava seurata tilinpäätöksen yhteydessä selkeillä mittareilla.

Strategian painopisteet:

1. Arjen sujuvuus
2. Hyvä elämisen ympäristö
3. Laadukkaat palvelut
4. Elinvoimaisuus

2.2. Yleinen taloustilanne

Talouden toipuminen viivästyy Lähi-idän kriisin ja energian hinnan nousun vuoksi. BKT kasvaa vain 0,6 prosenttia vuonna 2026, mutta kasvun odotetaan vahvistuvan 1,7 prosenttiin vuosina 2027–2028. Öljyn kallistuminen heikentää ulkoista kysyntää ja kotitalouksien ostovoimaa, mikä hidastaa sekä vientiä että yksityistä kulutusta. Puolustukseen ja energiasiirtymään liittyvät hankkeet tukevat investointeja, mutta asuntorakentaminen pysyy heikkona. Työttömyys on korkealla ja työllisyyden paraneminen viivästyy, mikä jarruttaa kotimaisen kysynnän elpymistä.

Kuntahallinnon taloustilanne heikkenee hieman lähivuosina, ja alijäämä on noin 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuosina 2026–2028. Kulutusmenojen määrän muutos on laskeva syntyvyyden ja ikäluokkien pienenemisen vuoksi, mutta menot kasvavat hintojen nousun takia. Erityisesti kunta-alalle sovitut palkkaratkaisut kasvattavat henkilöstövaltaisen sektorin työvoimakustannuksia. Palkankorotukset ovat suurimmillaan lähivuosina, ja kuntien ansiotasoindeksin ennakoitaan ylittävän yleisen ansiokehityksen vuosina 2027–2028. Henkilöstökustannusten kasvua kuitenkin hillitsee osin kuntien omat pysyvät sopeutustoimet, joita on sisällytetty ennusteeseen 100 milj. euroa vuodelle 2026. Kuntien peruspalveluiden painopiste on sivistys- ja kulttuuripalveluissa, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva. Laskeva palvelutarve ei kuitenkaan realisoidu menojen alenemisena samassa suhteessa, sillä menot eivät jousta mm. palveluverkkoon, henkilöstörakenteeseen ja lainsäädännöllisiin velvoitteisiin liittyvien jäykkyysien takia. Lisäksi varhaiskasvatuksen osallistumisaste ja erityisen tuen tarve ovat lisääntyneet viime vuosina. Palvelutarpeen laskua onkin hieman loivennettu painelaskelmassa.

(VM Taloudellinen katsaus kevät 2026)

2.3. Marttilan kunnan lähtökohdat

Vuoden 2026 tilinpäätös oli 665 171 € tappiollinen. Tilinpäätöksessä taseen ylijäämäksi muodostui 3,2 milj. €. Lainakanta oli vuoden lopussa 1,37 milj. € eli 725 €/ asukas.

Kunnan asukasluku oli vuoden lopussa 1890. Väkiluku on viime vuosina laskenut johtuen pääasiassa syntyvyyttä suuremmasta kuolleisuudesta. Työttömyysaste oli huhtikuun lopussa 10,9 %.

Väkiluvun kehitys ja väestörakenne Marttilan kunnassa vuosina 2020-2025:

vuosi	asukasluku 31.12.	muutos edelliseen vuoteen	0-14 v. %	15-64 v. %	65 v.- %	asuntokuntien lukumäärä 31.12.
2020	2000	-0,9 %	15,9	56,3	27,8	959
2021	1988	-0,6 %	16,2	55,5	28,3	973
2022	1979	-0,5 %	16,2	55,0	28,8	970
2023	1931	-2,4 % (-48)	15,9	55,2	28,9	960
2024	1919	-0,6 % (-12)	14,8	56,3	28,9	907
2025	1890	-1,3% (-25)	14	55,4	30,6	872

Taloussuunnittelun asukaslukuna käytetään:

2027	1890
2028	1890
2029	1890

Valtionosuudet

Kuntaliiton viimeisimmän ennustelaskelman perusteella (Kuntaliiton julkaisu 4.5.2026) kunnan valtionosuudet vuonna 2027 ovat 1 573 249 €, muutosta vuoteen 2026 verrattuna + 31 154 € +2%. Valtionosuuksiin tulee vielä päivityksiä. Lopulliset päätökset valtionosuuksista tehdään joulukuun 2026 lopussa. Hallitusohjelmassa sovittu yhden prosenttiyksikön leikkaus kunnan peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen on säädetty määräaikaiseksi vuosille 2024–2027. Vaikka alkuperäinen leikkaus on määräaikainen, hallitus päätti kevään 2026 kehysriihessään kiristää tätä indeksijarrua merkittävästi loppukaudeksi. Vuodelle 2027 sidottua indeksijarrua nostettiin 1,0 prosenttiyksiköstä peräti 2,8 prosenttiyksikköön.

Verotulot

Marttilan kunnan nykyinen kunnallisveroprosentti on 8,80. Kuntaliiton verotuloennusteen mukaan kunnan verotulot vähenee - 0,3 % vuodesta 2026 vuoteen 2027.

Kuntaliiton verotuloennuste 05.2026

TILIVUOSI	2024	2025	2026**	2027**	2028**	2029**
Verolaji						
Kunnallisvero	3 167	3 203	3 548	3 507	3 625	3 714
<i>Muutos %</i>	13,0	1,2	10,8	-1,1	3,4	2,4
Yhteisövero	237	211	243	256	269	280
<i>Muutos %</i>	-22,6	-10,7	15,2	5,3	5,1	3,7
Kiinteistövero	590	586	559	572	572	572
<i>Muutos %</i>	8,6	-0,7	-4,5	2,3	0,0	0,0
VEROTULOSSI KIRJATTAVA	3 993	4 000	4 350	4 335	4 467	4 565
<i>Muutos %</i>	9,4	0,2	8,8	-0,3	3,0	2,2

2.4. Määrärahojen laskentaperusteet

Talousarvion laadinnan lähtökohtana on vuoden 2025 tilinpäätös ja vuoden 2026 talousarvio. Määrärahat esitetään 10 euron tarkkuudella. Vuoden 2027 talousarvio on valtuustoon nähden sitova toimitakatteen osalta tulosaluetasolla kolme (3).

Henkilöstökustannukset

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten nykyinen sopimuskausi on 1.5.2025 – 29.2.2028. Perusratkaisun palkankorotukset ovat sopimuskauden aikana yhteensä 7,37 prosenttia. Korotukset jakautuvat si-

ten, että vuonna 2025 palkat nousevat 2,5 prosenttia, vuonna 2026 2,47 prosenttia ja vuonna 2027 2,4 prosenttia. Kehittämisohjelman 2026–2028 mukaan palkat nousevat normaalien sopimuskorotusten lisäksi 0,4 prosenttia vuonna 2026, 0,4 prosenttia vuonna 2027 ja 1 prosentin vuonna 2028.

Palkkoihin varataan +2,4 % korotusvara.

Loimijoen Tilitoimistopalvelut Oy tekee talousarvion laskentaa varten pohjaksi palkkalaskelman. Palkkojen jakoprosentteihin esihenkilöt tekevät tiedossa olevat muutokset Populus palkkalaskentaohjelmaan. Eläkemaksuihin varataan 20,70 % (kuel) ja 17 % (vael) ja sosiaaliturvamaksuihin 2,5 %. Sivukuluosentteja tarkennetaan tarvittaessa myöhemmin. Lomaraha varataan täysimääräisenä.

Mikäli uusia työntekijöitä esitetään, niistä laaditaan erillinen selvitys ja laskentataulukko, jossa on selvitetty palkkamenot ja kustannuspaikka. Tiedot tallennetaan Y:\Talous\Talousarviot.

Muut käyttötalousmenot

- Tarvikkeiden ja palvelujen hankinnat arvioidaan tiedossa olevien hintojen ja mahdollisten hinnankorotusten mukaan. Yleisesti kustannustason nousuksi arvioidaan 2 % vuoden 2026 tasosta, ellei kyseessä ole sopimussidonnainen erä tai poikkeuksellisen voimakkaasti muuttuva kustannuserä (kuten energia tai tietyt erikoismateriaalit).
- Talousarvion valmistelussa on yksilöitävä palveluiden ostojen, aineiden ja tarvikkeiden ja muiden toimintakulujen suunnittelu tarkalla tasolla.
- Ostopalvelujen menot lasketaan palvelun tuottajilta saatujen arvioiden mukaan.
- **Toimintakulujen suunnittelussa tulee etsiä aktiivisesti kustannussäästöjä, jotta yleistä kustannusten kasvua pystytään kompensoimaan ja huomioimaan kunnan yleistä taloudellista tilannetta.**

Poistot ja sisäiset erät

- Suunnitelmapoistot lasketaan keskitetysti kirjanpidossa.
- Sisäisiin menoihin tulee mm. tilavuokrat ja ateriapalvelut. Tiedot toimitetaan kirjanpitäjälle, joka tallentaa tiedot sisäiseen talousarvioon keskitetysti.

Talousarvion laadinnassa ei enää käytetä Excel-taulukkoja, vanhaa excel-taulukkoa voi käyttää apuna talousarvion laadinnassa. Jatkossa jokainen hallintokunta tallentaa suoraan omat lukunsa Pro Economica Premiumiin oman hallintokuntansa budjettipohjaan. Vuoden 2025 tilinpäätöksen luvut on kopioitu budjettipohjiin. Investoinnit tallennetaan budjettiin teknisen johtajan ja kirjanpitäjän toimesta.

Talousarvio laaditaan kustannuspaikka- ja tilitasolla. Valmiin budjettipohjan saa tallennettua excel-taulukoksi, johon voi tehdä lisä- ja seliterivejä mistä selviää mitä on kullekin tilille ja kustannuspaikalle budjetoitu. Budjetointia varten on selvitettävä mahdolliset kustannusten nousut vuodelle 2027.

Talousarvioraami vuodelle 2027 näyttää laadintaohjeen valmisteluhetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella noin 400 000 euron alijäämää ilman sopeutustoimia. Tavoitteena on laatia talousarvio tasapainoon.

Koska raami on vahvasti alijäämäinen, tulee noudattaa vahvaa menokuria ja toimialojen tulee etsiä lisäsopeutuksia tai rakenteellisia uudistuksia, jotta talous saadaan tasapainotettua suunnitelmakauden aikana.

Mikäli toiminnan laajennuksia esitetään esim. lainsäädännöstä aiheutuen, ne on perusteltava erikseen kustannusvaikutuksineen (tuotot/kulut), jolloin niihin voidaan talousarvion käsittelyssä ottaa selkeästi kantaa.

Toimintojen järjestämisessä tulee etsiä vaihtoehtoisia ja edullisempia tapoja. Määrärahat tulee kuitenkin arvioida realistisesti niin, että tiedossa olevat hinnanmuutokset ja inflaation vaikutukset huomioidaan. Maksut tulee tarkistaa ja varmistaa niiden korotukset. Toimintamenojen kasvuvара tulevina vuo-

sina rajoittuu vain pakollisiin menoihin. Lautakuntien tulee huomioida tämä talousarvioehdotuksia laatiessaan. **Priorisointia ja menojen karsintaa/tulojen lisäystä tulee tehdä jo valmisteluvaiheessa.**

3. Talousarvion rakenne

Talousarvio laaditaan nykyisten kustannuspaikkojen ja tilikartan mukaan, ellei muutoksiin ole perusteltua tarvetta. Mikäli tarkistuksia tehdään, niistä sovitaan kirjanpitäjän kanssa.

Tuotot ja kulut tulee merkitä talousarvioon sille tilille (tuotto-/ kululajille), mille ne tilikartan mukaan kuuluvat. Valtionosuuksista erotetaan esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvaustulot ja –menot, jotka merkitään sivistyslautakunnan toimintatuotoiksi ja -kuluiksi.

4. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Tavoitteet asetetaan kuntastrategian pohjalta. Valtuusto hyväksyy tavoitteet tulosaluetasolla (taso 3). Tavoitteet on pyrittävä asettamaan siten, että ne kattavat tehtäväalueen perustehtävät ja ovat toteutettavissa niihin osoitetuilla voimavaroilla. Tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä. Mittarit voivat olla määrällisiä tai laadullisia.

Talousarvioon kirjataan myös sanallinen toimintasuunnitelma tavoitteiden saavuttamiseksi.

5. Investoinnit

Talousarvion/taloussuunnitelman investointiosassa esitetään kaikki käyttöomaisuuden hankinnat. Investoinnit tulee ennakoida hyvissä ajoin, jotta voidaan varautua hankkeiden jaksotukseen, mahdollisiin tuleviin kustannusvaikutuksiin käyttötalouspuolella ja toiminnallisiin muutoksiin.

Irtaimiston osalta käyttöomaisuudeksi katsotaan sellainen esine, jonka hankintahinta on vähintään 10 000 € ja käyttöikä enemmän kuin yksi vuosi. Jos kokonaisuuteen (esim. ICT-järjestelmä, vesi- tai viemäriverkoston osa) kuuluvan yksittäisen osan hankintahinta on alle 10 000 €, mutta koko järjestelmän huomattavasti tästä yli, tulee osahankintakin esittää investointiosassa.

Uudisrakentamisen, perusparantamisen ja korjaustöiden ero:

- Uudisrakentamisella tarkoitetaan uuden rakennuksen rakentamista.
- Perusparantaminen tarkoittaa kiinteistön laatutason muuttamista olennaisesti alkuperäistä tasoa paremmaksi.
- Korjaustyöllä tarkoitetaan työtä, jolla palautetaan tai varmistetaan rakennuksen tai sen laitteen kunto ilman, että rakennuksen käyttöarvo kasvaa verrattuna siihen millaisena se oli alun perin elinkeinonharjoittajan hallussa.

Esimerkki: Rakennuksen ilmastointilaitteen tai hissien uusiminen ei ole perusparantamista. Jos rakennukseen, jossa ei ole aikaisemmin ollut esim. hissiä, rakennetaan tällainen, kysymys on perusparantamisesta.

Kaikista investointiosaan esitettävistä hankkeista tulee esittää

- selvitys hankkeen tarpeellisuudesta (tarveselvitys)
- kokonaiskustannukset
- vuosittainen kustannusten jakautuminen
- valtion- ja muut rahoitusavustukset

- selostus hankkeen aiheuttamista toiminnallisista muutoksista ja siitä aiheutuvista käyttötalousmenojen muutoksista
- myös investointimäärärahat esitetään bruttona

Investointien tarpeellisuutta ja jaksottamista joudutaan arvioimaan entistä tarkemmin. Investointisuunnitelma laaditaan vuosien 2025-2027 investointisuunnitelman pohjalta. Lomake on tallennettu Y-asemalle\Talous\Ta 2027.

Kaikki investointihankkeet tulee kuvata lautakuntien talousarvioesityksessä myös sanallisesti ja esittää selkeästi hankkeen valmistumisen vaikutukset toimintaan ja toiminnan käyttökuluihin. Johtoryhmä käsittelee investointisuunnitelman ennen lautakuntien käsittelyä. Kaikki rakentamiseen liittyvät hankkeet tulee kierrättää teknisen johtajan kautta.

7. Vuosien 2028-2030 taloussuunnitelma

Vuosien 2028 - 2030 taloussuunnitelmassa otetaan huomioon ne hankkeet ja toiminnan muutokset, jotka perustuvat kunnan toimintojen kehittämiseen ja aikaisemmin hyväksytyjen suuntaviivojen mukaisesti. Taloussuunnitelmavuosien valmistelu tehdään keskitetysti yleishallinnon toimesta yhteistyössä toimialojen kanssa. Taloussuunnitelmavuosien luvut viedään talousarvionkirjaan keskitetysti taloushallinnon toimesta.

Taloussuunnittelua varten annetaan tarvittaessa lisäohjeita.

kunnanjohtaja Anne Ahtiainen

hallintojohtaja Kati Rekola

LIITTEET

Ohje budjettilukujen tallennus Pro Economica Premiuun